

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Галя Петрова-Киркова

преподавател в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **„доктор“**

област на висше образование: *Изкуства*, научна специалност: *Музика*

докторска програма *Музикознание и музикално изкуство*

професионално направление: *8.3 Музикално и танцово изкуство*

към катедра „Класическо пеене“, „Вокален факултет“

при Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ - София

Тема: **„Китайската опера от 1940-1970 г. Развитие, композиционен стил, прилики и разлики с романтичната опера на Джузепе Верди“**

Автор: **Чен Чуаниуе**

Научен ръководител: **доц. д-р Нона Кръстникова**

1. Общо представяне на процедурата

Със Заповед № РД – 09-315 от 01.04.2026 г. на Ректора на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: **„Китайската опера от 1940-1970 г. Развитие, композиционен стил, прилики и разлики с романтичната опера на Джузепе Верди“ с автор Чен Чуаниуе** – докторант в редовна форма на обучение с научен ръководител **доц. д-р Нона Кръстникова**, към докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“, катедра „Класическо пеене“ към „Вокален факултет“ при НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – София. Предоставени са следните документи: автобиография на кандидата, дисертационен труд, автореферат, справка за приносите и публикациите по темата на изследването, заповеди за зачисляване и отчисляване, заповед нов научен ръководител и научно жури.

2. Кратки биографични данни за докторанта:

Творческата биография на Чен Чуаниуе е доказателство за последователност, висока академична активност и постоянен стремеж към вокално усъвършенстване. Родена през 1996 г. в град Чанша, Китай, тя започва своя професионален път в Музикалната консерватория в Шенянг, където придобива бакалавърска степен. Особено значение за нейното формиране като оперен артист има магистърското ѝ обучение в Италия – Консерваторията „Ариго Педроло“ във Виченца. От 2022 г. Чен Чуаниуе е докторант в НМА „Проф. Панчо Владигеров“. Нейният престой в България се характеризира с богата концертна дейност, включваща редица участия в академични и публични форуми, както и във всички концерти на студенти от класа на доц. д-р Нона Кръстникова. Докторантката надгражда своята професионална подготовка в майсторския клас на утвърденото сопрано Татяна Чиварова, завършил с участие в гала концерта в гр. Сливен (2024 г.). Носител е на Специалната награда „Ярко артистично присъствие“ от Международния музикален конкурс „Конкурс за звезди на изкуството“ във Варна (2024 г.). Паралелно с художествено-творческите си изяви, Чен Чуаниуе

демонстрира задълбочени научни търсения, свидетелстващи за солидна теоретична подготовка и успешното ѝ интегриране в практическата изпълнителска дейност.

3. Актуалността на тематиката в дисертационния труд на Чен Чуаниуе е силно изразена чрез оригиналното търсене на пресечни точки между националната специфика на китайската опера и музикално-драматургичните принципи на Джузепе Верди. Впечатляващо е желанието на докторанта да изследва не само историческия контекст, но и да направи задълбочен сравнителен анализ на композиционните техники. Както отбелязва самият автор: „Темата за борба и героизъм в името на по-добър живот, силните женски образи и важната роля на хора, като представител на националното съзнание, са основните точки, по които намерих общи характеристики“ (с. 7). Актуалността на това изследване се състои и в неговия подчертан научно-приложен характер. Трудът „обяснява редица китайски вокални и композиционни техники, при някои са намерени еквивалент в оперната литература на Верди“ (с.9). На базата на сравнителен анализ между водещите изпълнители са изведени и „вокалните изисквания за двата типа опера“ (с.10), с което се предлагат ясни методологични насоки за вокалната педагогика и интерпретаторската практика.

4. Познаването на проблематиката е категорично заявено чрез задълбочения сравнителен паралел между италианската романтична опера в творчеството на Джузепе Верди и процесите на формиране на китайската национална опера в периода 1940–1970 г.. Авторът прилага прецизен изследователски подход, като съпоставя утвърдените европейски образци с ранния, но важен етап от развитието на китайското оперно изкуство. Методологията на изследването е издържана и се базира на научна литература, включваща 52 източника на български, китайски и английски език. Особено ценен е подходът на авторефлексията, при който докторантът използва своя петгодишен опит в европейското вокално обучение (в частност в България). За изборът на тема и познаването на проблематиката докторантът споделя: „В настоящото изследване избрах Джузепе Верди като представител на италианската романтическа опера не само защото е най-познат в Китай, а и защото в дългогодишното ми обучение в Европа, вече пет години от него в България, това е композитора, който е най-близко до моето сърце и още преди да почна разработката си, знаех най-много за произведенията му“ (с.6).

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите:

Дисертационният труд (с общ обем - 200 стр.) съдържа: увод, изложение в две глави, заключение, приноси, библиография (52 източника на български, китайски и английски език), научни публикации по темата. В **увода** се поставя ясна и логична рамка на научното изследване. В него докторантът обосновава избора на темата, като подчертава нейната актуалност чрез пресичането на две значими музикални традиции. Коректно са формулирани обектът и предметът на дисертацията — развитието на китайската опера в периода 1940–1970 г. и сравнителният анализ на нейните прилики и отличителните черти с италианската романтична опера на Джузепе Верди. В Увода успешно са представени научните цели и задачи. Заявена е практико-приложната стойност на труда с изясняване на специфични китайски вокални техники (бано-ве, танхуан, юеджу) и намирането на

техни еквиваленти в европейската оперна практика, включително и чрез опита на българската вокална школа.

Глава 1 „Китайската опера преди 1940- формиране и търсене“ и „Китайската опера от 1940-1970 г.“ съдържа историко-теоретичен обзор, който проследява произхода и еволюцията на оперния жанр в Китай. Авторът задълбочено анализира прехода от традиционните форми към изграждането на съвременна национална оперна школа. Главата е логично структурирана в два основни етапа: Първият е периодът преди 1940 г., разгледан като време на „формиране и търсене“. Тук е поставен акцент върху факторите, които оказват влияние за развитието на операта в Китай – „1. Сценична практика“ осъществявана чрез гастролиращи трупи и „2. Превод и разпространение“ на оперни текстове и литература, стимулираща обществения интерес към същността на оперното изкуство. „Европейската опера се разпространява и чрез професионалното музикално образование в училищата“ (с.13). В **раздели 1.1 - 1.5** са разгледани последователно началото на китайската опера, свързано с творчеството Ли Дзинхуей и първия теоретик Цзън Джъмин. Отбелязано е значението на знакови творби като „Ван Джаоцзю“ (1930) – първата китайска опера от Джан Шу и „Буря над река Яндзъ“ – нова опера от Ние Ър. Новаторство е и зараждането на първия мюзикъл „Си Шъ“ от Чън Дабей (китайски драматург, актьор и театрален теоретик) и Чън Гъсин („сред най-изявените и влиятелни китайски композитори на музика“) (с.28). Именно в тази творба докторантът споделя, че открива „първата прилика с творчеството на Дж. Верди и също многото ярки и запомнящи се женски образи“ (с.31). Вторият етап: **Китайската опера от 1940-1970 г.** заема централно място в главата. В **раздел 2.1 – 2.3** авторът умело интегрира историческия контекст на бурните военни и политически промени с теоретичните изследвания, като в **параграф 2.3.1** акцентира върху възгледите на Цзяо Дзюин, чрез които „полага основите на самостоятелната естетическа и музикална идентичност на китайската опера“ (с.39). Докторантът отбелязва важен исторически момент, който е свързан с нова посока в развитието на оперния жанр – включването му след 1949 г. в „официалната културна система на новосъздадената Китайска народна република. Това означава създаването на държавно финансирани оперни театри, музикални академии и художествени колективи, както и въвеждането на стандарти за обучение, репертоар и идеологическа насоченост на творбите“ (с.35). Специално внимание в анализа е отделено на няколко емблематични произведения. В **раздел 2.4** се анализира Операта „Цюз“ на Хуанг Юанлуо, определена като първия успешен опит за създаване на сценична творба, повлияна „на моменти от западната опера, е с ярък, оригинален китайски стил“ (с.42), а музиката се утвърждава като водещо изразно средство. В **раздел 2.5** „Момичето с белите коси“ е разгледана като основополагащо произведение на „новата национална опера“. Авторът подчертава използването на народни песни и речитативи от северозападен Китай и традиционната петтонова гама, за да подчертаят националния характер на музиката. В анализа докторантът достига до извода, че творбата надхвърля традиционната форма на „опера-янгъ“, и е отправна точка към създаване на т. нар. „национална опера“, в която навлиза западна оркестрова техника, ансамбъл, хор. Изложението в **раздел 2.8** съдържа подробен анализ на операта „Дзян Дзие“ или „Сестра Дзян“ (с.67). Докторантът достига до извода, че тази творба прехода и редица съвременни национални опери от същия период

„успешно съчетават особеностите на западната музикално-драматична сцена (с акцент върху певческата техника и композирането на вокални номера) със закономерностите на китайския традиционен театър“ (с.83). В заключение на първа глава докторантът систематизира „основните композиционни техники“ и „изпълнителски предизвикателства“ за посочения период.

В Глава 2. „Джузепе Верди- кратка биография, творчество“ и „Прилики и разлики на китайската опера от 1940-1970г. с романтичната опера на Джузепе Верди“ авторът разширява мащаба на изследването, като фокусира вниманието върху сравнителния анализ между китайската национална опера от периода 1940-1970 г. и европейските оперни традиции в творчеството на Джузепе Верди. Докторантът започва с прецизен обзор на биографията и творческия път на италианския композитор. Особено аналитично е представено паралелното изследване на драматургичните структури в „Дзян Дзие“ и „Набуко“, като докторантът успява да изведе значими теоретични изводи относно изграждането на образите. Музикалният и вокален анализ на партиите на основните персонажи Дзян Дзие и Абигаил се базира на детайлното познаване на специфичните вокално-технически изисквания. Авторът умело интегрира особеностите на диалекта, характерен за провинция Съчуан, както и неговата правилна артикулация с принципите на белкантовата интерпретация. Докторантът счита, че „точната артикулация на текста е основната предпоставка за качествено пеене, а закръглената и стабилна вокална техника - неговата техническа основа“ (с.133). Изтъкнати са важни вокални елементи за емоционално изразяване, като са представени техники за постигането им: „разтърсващ, трептящ тон“ (с.135), „влачена/удължена фраза“ (с.138), „висок стил/висока вокална система“ (с.143). Сравнителният анализ между водещи изпълнителки на китайски опери от 1940-1970 г. и най-добрите вердиеви изпълнителки допълнително затвърждава практико-приложната стойност на труда, дефинирайки ясно вокалните стандарти и изисквания. Акцент е поставен и на хоровото изпълнение, което се утвърждава не като фон, а като активен участник в създаването на драматичен образ, пречупвайки историческата тема през призмата на съвременното национално и политическо самосъзнание. Приносният момент във втора глава е не само теоретичната основа за сравнителна характеристика между музикалните еквиваленти на китайската опера и западната култура, но и в предлагането значим интерпретационен модел, който утвърждава научната компетентност на докторанта в областта на сравнителното музикознание.

Заключението на дисертационния труд успешно синтезира резултатите от проведеното изследване като доказва, че съпоставката между Вердиевите традиции и китайската оперна практика (1940–1970 г.) не само разкрива универсални драматургични принципи, но и утвърждава иновативен модел за национална идентичност. Трудът предлага значим теоретико-приложен модел за взаимодействие, в който европейското белканто и българската вокална методика се интегрират със спецификите на китайския език, за да създадат нова „научна вокална система“.

6. Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата на дисертационния труд.

Представените девет научни приноса синтезират основните постижения на автора, произтичащи от задълбочения и многопластов сравнителен анализ между китайската национална опера и романтичното наследство на Джузепе Верди. В научно-приложен аспект трудът предлага специфичен вокално-технически анализ, базиран на принципите на българската вокална школа.

Високо оценявам научно-приложната стойност на изследването в следните направления:

- Трудът може да има научно-приложна стойност за интерпретационната практика, тъй като са обяснени редица китайски вокални и композиционни техники, при някои са намерени еквивалент в оперната литература на Верди, което може да помогне за по-добро и стилово автентично изпълнение на музика с различна културен произход.
- Трудът може да има научно-приложна стойност за бъдещи разработки, касаещи китайската опера, тъй като дава задълбочено обяснение на важни дефиниции за сечуанската опера, различните бан-ове, танхуан, юеджу и др.
- Трудът разяснява фонетичните особености и вокалния стил на „висока вокална система“ в китайската опера от 1940-1970 година, посочва вокално-техническите изисквания за изпълнението им и ги сравнява с изискванията за изпълнение на знакови роли в оперите на Верди, през призмата на българската вокална школа. Това осъществява важен културен обмен.

Представените две публикации определям като съответстващи на темата на дисертационния труд и коректно отразяват основните етапи на проучването.

7. Авторефератът (79 страници) е изграден в съответствие с академичните изисквания; отразява коректно и точно структурата и синтезираното съдържание на дисертационния труд, както и неговия приносен характер.

8. Заключение: Въз основа на детайлното запознаване с дисертационния труд, считам, че изследването на Чен Чуаниуе е актуално и съдържа значими научни и научно-приложни приноси.. В него докторантът демонстрира теоретични познания и висока изпълнителска интерпретация.

В контекста на всичко казано до тук давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Чен Чуаниуе образователната и научна степен „доктор“** в област на висше образование: Изкуства, професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

14.05.2026 г.

Изготвил рецензията:

Проф. д-р Галя Петрова-Киркова